

Бондаренко Євген Петрович

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

Вільгуцька Віра Іванівна

студентка гр. ФМСЗм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ

Інформаційні системи й технології практично використовуються у всіх процесах на сучасному робочому місці в митній діяльності. Спектр імплементації інформаційних систем та технологій, фактично, необмежений: від автоматизації діловодства до використання Інтернету для публікації і поширення інформації, використання автоматизованих систем для формування декларацій, управління ризиками, проведення валідації та обробки, а також для видачі дозволів. В даний час митні інституції в Україні, не зважаючи на ризики воєнного часу, намагаються завершити процедури технологічної революції, що зачіпає як технічні засоби митного контролю, експертну діяльність, так і інформаційне забезпечення всієї діяльності митних органів.

У розвинених країнах світу митниця трансформувалася в одну з найбільш прогресивних державних служб. Так, якщо в інших сферах дані процеси тільки набирають обертів, то митниця вже стала цифровою. Цифрова митниця означає використання цифрових систем для збору і захисту митних зборів, контролю за потоками товарів, людей, транспортних засобів та грошей, а також для захисту транскордонної торгівлі від злочинності, включаючи міжнародний тероризм [1].

Новітні підходи до модернізації митної служби України необхідні для координування напрямів розвитку митних органів, які мають базуватися на інформаційних технологіях і переважно збігатися з принципами діяльності й механізмами реалізації митних служб провідних країн світу, ґрунтуватися на міжнародних конвенціях і рекомендаціях. Це також важливо для втілення в життя міжнародних стандартів якості, які є загальним еталоном для створення й оцінки систем якості, зокрема якості виконання митної справи.

Варто наголосити, що Всесвітня митна організація (WCO) активно допомагає країнам впроваджувати передові інформаційні системи та технології. На сьогодні розроблено та впроваджено програму для посилення можливостей митниці зі збору даних і аналізу ризиків. Однією з них є nCEN (управління інформацією), яка дає можливість митним структурам ефективно акумулювати, зберігати, аналізувати і поширювати дані правоохоронних органів на національному рівні з додатковою можливістю обміну цією інформацією на регіональному та міжнародному рівнях. Активна участь всіх країн в nCEN дозволить митним службам у всьому світі фіксувати кожну дію, пов'язану з незаконною торгівлею, незаконним обігом наркотиків, контрабандою тютюну або незаконною торгівлею контрафактними товарами, підробленими ліками,

забороненими хімічними речовинами, викраденими артефактами, товарами, що завдають шкоди навколишньому середовищу [2, с. 137].

На хвилі світових тенденцій розвивається й митна служба України. Діяльність митних органів націлена на одночасне забезпечення контрольної та правоохоронної діяльності, сприяння всім учасникам зовнішньоторговельної діяльності, спрощення та прискорення процесу надання митних послуг. Митна служба повинна мати такий набір інструментів та механізмів, який дозволив би змінювати акценти в діяльності митних органів в залежності від тих доручень, які ставить керівництво країни, в залежності від мінливої зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури розвитку держави та інших факторів.

Після реформування фіскальних органів в Україні одним з основних завдань для новоствореної Державної митної служби України залишається поглиблення цифровізації митних процедур. Тому нині витримується курс на максимальну автоматизацію процесів митного контролю та митного оформлення.

Задля реалізації цих завдань здійснено низку заходів для репрезентації «Смарт-митниці, які вже позитивно оцінені суб'єктами ЗЕД [3]. Нині концепція розвитку проекту «Смарт-митниця» поєднує в собі всі інноваційні процеси, які вже функціонують на митницях та які ще планується запровадити. Ця концепція передбачає також постійне інноваційне вдосконалення процедур митного оформлення та митного контролю і є відкритою для внесення пропозицій щодо її поліпшення. З огляду на те, що для громадян, що перетинають митний кордон, ще не застосовуються можливості електронного декларування товарів та предметів, що переміщуються ними через кордон, необхідно вирішити цю проблему.

До повномасштабного військового вторгнення РФ в Україну з використанням механізму «Єдиного вікна» проводилося біля 90% офіційних видів контролю. Нині в ДМС України працюють над створенням на базі автоматизованого програмного інформаційного комплексу «Інспектор-6» єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно міжнародної торгівлі», що передбачено чинним законодавством [4], якому немає аналогів в Україні. Цей веб-портал забезпечить надходження дозвільних документів в електронному вигляді від державних органів до співробітників митниць, що здійснюють митний контроль та митне оформлення. Таким чином, для суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності скасовується необхідність подання митниці паперових примірників дозвільних документів.

В рамках загальнонаціональної діджиталізації державного управління (електронного урядування), наприкінці 2019 року Державна митна служба України анонсувала додаток “e-Borders” – «Митниця в смартфоні». Зокрема, у Державній митній службі планується вже у 2020 році запустити мобільний додаток “e-Borders”, який дозволить через смартфон отримувати всі сервіси від митниці та слідкувати за ситуацією на кордоні онлайн. [5].

Отже, запровадження нових та удосконалення існуючих інформаційних систем та технологій виступає пріоритетним напрямком розвитку митної справи в Україні. Однак інноваційні технології в митному просторі повинні бути спрямовані на підвищення ефективності, на спрощення процедур торгівлі,

оптимальне використання ресурсів, а також забезпечення безпечного ланцюжка поставок.

Список використаних джерел:

1. Мацедонська Н. В., Коваленко В. В., Штефан Л. Б. Модернізація митної діяльності з використанням інформаційних технологій. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/426>
2. Лузина Т. В., Молчанов Е. А. Регулирование таможенных операций в условиях цифровизации экономики. *Бизнес. Образование. Право*. 2019. № 3 (48). С. 131–139.
3. У ДМС презентували громадськості «Смарт»-митницю. Державна фіскальна служба України: офіційний сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/352064.html>.
4. Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2016 р. № 364. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/364-2016-%D0%BF>.
5. Митниця в смартфоні» – ДМС анонсувала додаток “e-Borders”. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/12/10/654703/>.